

Załącznik
do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego
z dnia 14 marca 2006 r.
w sprawie zasad przeprowadzania szczepień ochronnych
przeciw chorobom zakaźnym w 2006 roku

P R O G R A M
SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH NA ROK 2006

Program Szczepień Ochronnych (PSO) składa się z następujących części:

- I.* Szczepienia obowiązkowe – kalendarz szczepień
 - A. Szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według wieku
 - B. Szczepienia obowiązkowe osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie
- II.* Szczepienia zalecane – niefinansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia
- III. Informacje uzupełniające

* Finansowanie szczepień określonych w części I i II odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135, z późn. zm).

PROGRAM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

I.A. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG WIEKU

Wiek		Szczepienie przeciw	Uwagi
1 rok życia	w ciągu 24 godzin po urodzeniu	WZW typu B – domięśniowo (<i>pierwsza dawka</i>) GRUŻLICY - śródskórną szczepionką BCG	Szczepienie noworodków przeciw gruźlicy powinno być wykonane jednocześnie lub nie później niż w 24 godz. od szczepienia przeciw WZW typu B. Patrz również "Informacje uzupełniające" - część III PSO
	2 miesiąc życia - 6-8 tydzień (po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW typu B)	WZW typu B – domięśniowo (<i>druga dawka</i>) BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>pierwsza dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP	Drugą dawkę szczepionki WZW typu B należy podać w 6-8 tygodniu życia jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki DTP, a dawkę trzecią na przełomie 6 i 7 miesiąca życia. Trzy dawki szczepienia podstawowego DTP podawane są w odstępach 6-tygodniowych. Dzieciom z przeciwwskazaniami do szczepienia przeciw krztuścowi szczepionką pełnokomórkową (DTPw) należy zastosować domięśniowo szczepionkę bezkomórkową (DTaP) w cyklu obowiązkowego szczepienia DTP. W przypadku orzeczenia całkowitego przeciwwskazania do szczepienia przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DT. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
	przełom 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>druga dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>pierwsza dawka</i>)	Szczepienie przeciw POLIOMYELITIS dzieci w 1 roku życia pierwsze dwie dawki - szczepionką inaktywowaną IPV . Pierwsza dawka na przełomie 3 i 4 miesiąca życia jednocześnie z drugą dawką szczepionki DTP. Druga dawka w 5 miesiącu życia jednocześnie z trzecią dawką szczepionki DTP.
	5 miesiąc życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>trzecia dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa) (<i>druga dawka</i>)	
	przełom 6 i 7 miesiąca życia (po 6 tygodniach od poprzedniego szczepienia)	WZW typu B – domięśniowo (<i>trzecia dawka</i>)	

2 rok życia	13-14 miesiąc życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną (<i>pierwsza dawka</i>)	Szczepienie podstawowe. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
	16-18 miesiąc życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI (<i>czwarta dawka</i>) - podskórną lub domięśniowo szczepionką DTP POLIOMYELITIS - podskórną lub domięśniowo szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)- (<i>trzecia dawka</i>).	Czwarta dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego DTP i trzecia dawka uzupełniająca szczepienia podstawowego przeciw polio. Dzieci z przeciwwskazaniami do podania preparatu zawierającego komórkowy komponent krztuśca, które w pierwszym roku życia otrzymały trzy dawki DTaP, należy zaszczepić domięśniowo czwartą dawką DTaP.
okres przed-szkolny	6 rok życia	BŁONICY, TEŻCOWI, KRZTUŚCOWI - domięśniowo szczepionką DTaP zawierająca bezkomórkowy komponent krztuśca POLIOMYELITIS - doustnie szczepionką atenuowaną poliwalentną OPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa)	Pierwsza dawka przypominająca szczepionki przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi (komponent bezkomórkowy). Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO Pierwsza dawka przypominająca - szczepionka atenuowana (OPV).
Szkoła podstawowa i gimnazjum	10 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Dawka przypominająca (szczepienie całej populacji w roczniku). Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia. Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO
	11 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Szczepieniu podlegają wyłącznie dziewczęta nie szczepione w 10 roku życia. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie, co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
	12 rok życia	ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórną żywą szczepionką skojarzoną	Szczepieniu podlegają wyłącznie dziewczęta nie szczepione w 10 lub 11 roku życia. Podawane w wywiadzie przebycie zachorowania na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia. Szczepionkę należy podać po upływie, co najmniej dwóch miesięcy od wyzdrowienia.
	14 rok życia	WZW typu B - domięśniowo, 3-krotnie w cyklu 0; 1; 6 miesięcy BŁONICY, TEŻCOWI - podskórną lub domięśniowo szczepionką Td	Szczepienie należy podać młodzieży w gimnazjum (I lub II klasa). Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo przeciw WZW typu B w ramach szczepień zalecanych lub obowiązkowych. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających. Dawka przypominająca. Szczepienie można podać jednocześnie (tzn. w ciągu 24 godz.) z jedną z dawek szczepionki przeciw WZW typu B w oddzielnej iniekcji.
Szkoła ponad-podstawowa	19 rok życia lub ostatni rok nauki w szkole	BŁONICY, TEŻCOWI - podskórną lub domięśniowo szczepionką Td	Trzecia dawka przypominająca; nie powinna być podana wcześniej niż po upływie 3 lat od ostatniej dawki szczepionki Td.

I. B. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE OSÓB NARAŻONYCH W SPOSÓB SZCZEGÓLNY NA ZAKAŻENIE

Szczepienie przeciw	Osoby podlegające szczepieniu	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo	<ul style="list-style-type: none"> - osoby wykonujące zawody medyczne narażone na zakażenie, - uczniowie średnich i policealnych szkół medycznych, studenci akademii medycznych i innych uczelni wyższych kształcących na kierunkach, medycznych, w ciągu pierwszego roku szkolnego/akademickiego - osoby z bliskiego otoczenia chorych na WZW typu B i nosicielei HBV (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych). - chorzy z przewlekłym uszkodzeniem nerek, zwłaszcza osoby dializowane oraz z przewlekłym uszkodzeniem wątroby o etiologii wirusowej, autoimmunologicznej, metabolicznej lub alkoholowej, w szczególności z przewlekłym zakażeniem HCV, - zakażeni HIV a także dzieci z wrodzonym lub nabytym defektem odporności, - osoby przygotowywane do zabiegów wykonywanych w krążeniu pozaustrojowym. 	<p>Szczepienia podstawowe w/g schematu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo przeciw WZW typu B. Szczepień przypominających nie przewiduje się</p> <p>Schemat szczepienia według wskazań lekarza oraz producenta. Przewiduje się dawki przypominające szczepionki dla osób z chorobami przewlekłymi, zwłaszcza osób dializowanych oraz z niedoborami odporności. U tych osób należy stosować dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l).</p>
Zakażeniom wywoływanym przez HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnie	<ul style="list-style-type: none"> - dzieciom z rodzin wielodzietnych oraz dzieciom z domów dziecka. <p>Szczepienie w pierwszym lub drugim roku życia, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki.</p>	<p>Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami, np. DTP, IPV, WZW typu B, ale w oddzielnych iniekcjach. Patrz również „Informacje uzupełniające” – część III PSO.</p>
BŁONICY - podskórnie szczepionką monowalentną (d, D), lub skojarzoną ze szczepionką przeciwężcowi (Td, DT)	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych - osoby ze styczności z chorymi na błonicę - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów</p>
DUROWI BRZUSZNEMU - podskórnie szczepionką monowalentną (Ty), lub skojarzoną ze szczepionką przeciwężcowi (TyT)	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienia w zależności od sytuacji epidemiologicznej - o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony w drodze rozporządzenia przez Ministra Zdrowia lub w drodze rozporządzeń wydawanych przez wojewodów</p>
WŚCIEKLIŹNIE - domięśniowo lub podskórnie	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych, osoby podejrzane o zakażenie wirusem wścieklizny 	<p>Patrz również - „Informacje uzupełniające” - część III PSO</p>
TEŻCOWI - podskórnie	<ul style="list-style-type: none"> - ze wskazań indywidualnych, osoby narażone na zakażenie tężcem - w zależności od sytuacji epidemiologicznej 	<p>Szczepienie w zależności od sytuacji epidemiologicznej o ile obowiązek szczepień zostanie nałożony</p>

II. SZCZEPIENIA ZALECANE

NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA ZDROWIA

patrz „Informacje uzupełniające” (cz. IV PSO)

Szczepienie przeciw	Szczególnie zalecane osobom	Uwagi
WZW typu B - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- osobom, które ze względu na tryb życia lub wykonywane zajęcia są narażone na zakażenia związane z uszkodzeniem ciągłości tkanek lub poprzez kontakt seksualny- przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych- chorym przygotowywanym do zabiegów operacyjnych- dzieciom i młodzieży, nie objętym dotąd szczepieniami obowiązkowymi- osobom dorosłym, zwłaszcza w wieku starszym	Zaleca się szczepienia podstawowe, w cyklu 0,1,6. Nie należy szczepić osób uprzednio zaszczepionych podstawowo. Osobom przewlekle chorym podawać dawki przypominające w celu utrzymania stężenia przeciwciał anty HBs powyżej poziomu ochronnego (10 j.m./l). Dawki przypominające podawać według zaleceń lekarza leczącego oraz producenta.
WZW typu A - domięśniowo; dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi- dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A	
ODRZE, ŚWINCE, RÓŻYCZCE - podskórnie jedną dawką szczepionki skojarzonej	<ul style="list-style-type: none">- osobom nie szczepionym przeciw odrze, śwince i różyczce w ramach szczepień obowiązkowych. U osób wcześniej szczepionych przeciw odrze lub różyczce szczepionkami monowalentnymi należy traktować jako szczepienie przypominające.- młodym kobietom, zwłaszcza pracującym w środowiskach dziecięcych (przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie), dla zapobiegania różyczce wrodzonej szczególnie nieszczepionym w 13 roku życia lub, jeżeli od szczepienia podstawowego w 13 roku życia minęło więcej niż 10 lat.	Podawane w wywiadzie przebycie zachorowań na odrę, świnkę lub różyczkę nie jest przeciwwskazaniem do szczepienia; szczepionkę należy podać po upływie 2 miesięcy od wyzdrowienia. Nie szczepić w okresie ciąży. Przez trzy miesiące po szczepieniu nie należy zachodzić w ciążę.
GRYPIE - dawkowanie i cykl szczepień wg wskazań producenta szczepionki	ze wskazań klinicznych i indywidualnych: <ul style="list-style-type: none">- przewlekle chorym (astma, cukrzyca, niewydolność układu krążenia, oddychania, nerek)- w stanach obniżonej odporności- osobom w wieku powyżej 55 lat ze wskazań epidemiologicznych: <ul style="list-style-type: none">- pracownikom ochrony zdrowia, szkół, handlu, transportu, budownictwa oraz osobom narażonym na kontakty z dużą liczbą ludzi, bądź pracującym na otwartej przestrzeni.	Według zaleceń producenta. Szczepionki ważne są tylko jeden rok ze względu na coroczne zmiany składu według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia.
KLESZCZOWEMU ZAPALENIU MÓZGU - dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	<ul style="list-style-type: none">- przebywającym na terenach o nasilonym występowaniu tej choroby: w szczególności osobom zatrudnionym przy eksploatacji lasu, stacjonującemu wojsku, funkcjonariuszom straży pożarnej i granicznej, rolnikom, młodzieży odbywającej praktyki oraz turystom i uczestnikom obozów i kolonii	Szczepienie według wskazań producenta.

Zakażeniom wywoływanym przez HAEMOPHILUS INFLUENZAE typu b - domięśniowo lub podskórnio, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- dzieciom od 2 miesiąca życia nie objętym szczepieniami obowiązkowymi dla zapobiegania zapaleniom opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, zapaleniom nągłośni itp.	Szczepienia według zaleceń producenta. Można stosować jednocześnie z innymi szczepionkami np. DTP, IPV, WZW typu B, ale w oddzielnych iniekcjach.
BŁONICY, TĘŻCOWI - domięśniowo lub podskórnio Td, dawkowanie i cykl szczepień wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom dorosłym powyżej 19 roku życia (szczepionym podstawowo) pojedyncze dawki przypominające, co 10 lat, a nieszczepionym w przeszłości - szczepienie podstawowe. - osobom w podeszłym wieku, które ze względu na wykonywane zajęcia są narażone na zakażenie.	
Zakażeniom wywoływanym przez STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie i cykl szczepień w/g producenta szczepionki	Szczepionka nieskoniugowana /polisacharydowa/ - osobom w wieku powyżej 65 roku życia, - dzieciom powyżej 2 roku życia oraz dorosłym z grup podwyższonego ryzyka zakażeń (w tym chorującym na przewlekłe choroby serca i płuc, cukrzycę, chorobę alkoholową, anemię sierpowatokrwinkową, zespół nerczycowy, nabyte i wrodzone niedobory odporności, osobom po splenektomii, osobom z chorobą Hodgkina) w/g wskazań producenta. Szczepionka skoniugowana - dzieciom od 2 miesiąca życia do 2 roku życia - w/g wskazań producenta - dzieciom w wieku 2-5 lat – w określonych grupach ryzyka np. żłobki, przedszkola i choroby przewlekłe, w tym zaburzenia odporności - w/g wskazań producenta.	
Zakażeniom wywołanym przez NEISSERIA MENINGITIDIS - domięśniowo lub podskórnio w/g wskazań producenta szczepionki	Szczepionka nieskoniugowana /polisacharydowa/ - dzieciom powyżej 2 lat i dorosłym w/g wskazań producenta Szczepionka skoniugowana - od 2 miesiąca w/g wskazań producenta	
ŻÓLTEJ GORĄCZCE	- wyjeżdżającym za granicę, wg wymogów kraju docelowego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych. Dotyczy w szczególności krajów Afryki oraz Ameryki Południowej.	Nie szczepić osób uczulonych na białko kurze. Uwaga: również wykonanie szczepienia jest odpłatne
WIETRZNEJ OSPIE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom, które nie chorowały na ospę wietrzną - dzieciom i młodzieży z ostrą białaczką limfoblastyczną w okresie remisji	
WŚCIEKLIŹNIE - domięśniowo lub podskórnio dawkowanie wg zaleceń producenta szczepionki	- osobom wyjeżdżającym do rejonów endemicznego występowania zachorowań na wściekliznę.	

Zarejestrowane i dostępne na rynku polskim szczepionki mogą być stosowane w realizacji szczepień obowiązkowych i zalecanych. Należy stosować je zgodnie ze wskazaniami i zaleceniami producenta.

III. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

A. SZCZEPIENIA PRZECIW WIRUSOWEMU ZAPALENIU WĄTROBY TYPU B (WZW typu B)

1. Szczepienia podstawowe noworodków i niemowląt wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu zbliżonym do: 0; 1; 6 miesięcy. Pierwsza dawka podawana jest w ciągu 24 godzin po urodzeniu (najlepiej w ciągu 12 godzin), jednocześnie ze szczepieniem przeciw gruźlicy. Druga dawka szczepienia pierwotnego po 6 tygodniach od poprzedniej, jednocześnie ze szczepieniem przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecia dawka, uzupełniająca szczepienia podstawowego, po 6 miesiącach od pierwszej dawki.
2. Szczepienia młodzieży w 14 roku życia (gimnazjaliści). Szczepienie należy wykonać dawką dla dzieci lub dla dorosłych w zależności od wieku dziecka i zaleceń producenta w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy w czasie nauki w I lub II klasie. Szczepienia zaleca się rozpocząć wiosną uczniom klasy I podając przed wakacjami dwie dawki, a dawkę trzecią – jesienią (w klasie II).
3. Szczepienia osób z bliskiego otoczenia chorych na WZW typu B i nosicieli HBV narażonych w sposób szczególny na zakażenie (domownicy oraz osoby przebywające w zakładach opiekuńczych, wychowawczych i zakładach zamkniętych) wykonywane są trzema dawkami szczepionki w cyklu: 0; 1; 6 miesięcy. Nie przewiduje się podawania dawek przypominających.
4. Szczepienia osób poddawanych zabiegom dializ wykonywane są z zastosowaniem dawek szczepionki zalecanych przez producenta dla osób dializowanych.
5. Oznaczanie poziomu przeciwciał anty HBs u osób przewlekle chorych nie jest finansowane w ramach budżetu PSO.
6. Niedopuszczalne jest odmawianie wykonania zabiegu medycznego związanego z naruszeniem ciągłości tkanek w przypadku nie przeprowadzenia szczepienia przeciw WZW typu B.

B. SZCZEPIENIA PRZECIW ODRZE, ŚWINCE I RÓŻYCZCE

1. Szczepienie podstawowe skojarzoną szczepionką potrójną przeciw odrze, śwince i różyczce należy podać w 13-14 miesiącu życia.
2. Dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej p/odrze, śwince i różyczce należy podać w 10 roku życia, szczepieniem tym objęta jest cała populacja dzieci w w/w roczniku.
3. Wykonane w 7 roku życia szczepienie preparatem monowalentnym p/odrze nie jest przeciwwskazaniem do zaszczepienia preparatem skojarzonym p/odrze, śwince i różyczce w rocznikach: 10, 11 lub 12.
4. Dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce w 11 i 12 roku życia należy wykonać wyłącznie u dziewcząt nieszczepionych w 10 i 11 roku życia.
5. Wykonane w 7 roku życia szczepienie preparatem skojarzonym p/odrze, śwince i różyczce nie jest przeciwwskazaniem do zaszczepienia preparatem skojarzonym p/odrze, śwince i różyczce w rocznikach: 10, 11 lub 12.

C. SZCZEPIENIA PRZECIW GRUŻLICY

1. Szczepienie przeciw gruźlicy w przypadku noworodków urodzonych przedwcześnie wykonuje się po osiągnięciu masy ciała powyżej 2000 g.
2. Szczepienie przeciw gruźlicy w przypadku noworodków urodzonych przez matki HIV+ musi być poprzedzone konsultacją specjalistyczną.
3. Zgodnie z aktualną wiedzą, odstąpiono od oceny wielkości blizny poszczepiennej oraz obowiązkowej rewakynacji dzieci i młodzieży. Z tego względu w 12 miesiącu życia konieczna jest kontrola wykonania szczepienia przeciw gruźlicy przy urodzeniu na podstawie dokumentacji medycznej pacjenta. Dzieci, które nie były zaszczepione przy urodzeniu, powinny otrzymać szczepionkę w 12 miesiącu życia.
4. Tuberkulinoujemni studenci akademii medycznych i uczniowie policealnych szkół medycznych rozpoczynający naukę, zgodnie z aktualną wiedzą, nie wymagają obowiązkowej rewakynacji.

D. SZCZEPIENIA PRZECIW POLIOMYELITIS

1. Zgodnie z zaleceniami Polskiego Komitetu Certyfikacji Eradykacji Poliomyelitis, w celu wyeliminowania zachorowań towarzyszących szczepieniom, wprowadzono dla wszystkich niemowląt szczepionkę zabitą (IPV) jako pierwsze dwie dawki szczepienia. I dawkę podaje się podskórnie lub domięśniowo na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego) jednocześnie z drugą dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi, a II dawkę po 6 tygodniach jednocześnie z trzecią dawką szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi. Trzecią dawką szczepionki IPV w ramach szczepienia podstawowego (uzupełniająca) należy podać w 16-18 miesiącu życia jednocześnie ze szczepionką DTP.
2. W 6 roku życia należy podać szczepionkę OPV.
3. **Dzieciom mającym trwale przeciwwskazania do szczepienia szczepionką żywą (OPV)** proponuje się wykonanie szczepienia szczepionką zabitą (IPV) podskórnie lub domięśniowo.

E. SZCZEPIENIA PRZECIW BŁONICY, TĘŻCOWI I KRZTUŚCOWI

1. Szczepienia przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonywane są szczepionką DTP, trzykrotnie w odstępach, co 6 tygodni w pierwszym roku życia (szczepienie pierwotne) oraz jeden raz w 2 roku życia (szczepienie uzupełniające). Pierwsza dawka szczepionki podawana jest w 2 miesiącu życia, po 6 tygodniach od szczepienia przeciw gruźlicy i WZW B, jednocześnie z drugą dawką szczepionki przeciw WZW B. Druga dawka - na przełomie 3 i 4 miesiąca życia (po 6-tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie ze szczepionką przeciw poliomyelitis (IPV). Trzecia dawka - w 5 miesiącu życia (po 6 tygodniach od szczepienia poprzedniego), jednocześnie z II dawką szczepionki przeciw poliomyelitis (IPV). Dawka czwarta - w 16-18 miesiącu życia, jednocześnie ze szczepionką inaktywowaną przeciw poliomyelitis (IPV).
2. Dzieciom mającym trwałe przeciwwskazania do szczepienia szczepionką komórkową przeciw krztuścowi należy zastosować szczepionkę DTaP z bezkomórkowym komponentem krztuścowym – trzykrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku, według schematu DTP, jeżeli nie ma przeciwwskazań do szczepienia komponentem acelularnym, lub szczepionką DT, dwukrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w drugim roku. Wówczas w 2 miesiącu życia trzeba podać domięśniowo szczepionkę przeciw WZW typu B, a po 6 tygodniach jednocześnie zaszczyć pierwszą dawką DT (podskórną) i pierwszą dawką szczepionki POLIO (IPV - podskórną). Po następnych 6 tygodniach podać: drugą dawkę szczepionki DT (podskórną) i jednocześnie - drugą dawkę szczepionki POLIO (IPV - podskórną).

F. SZCZEPIENIA PRZECIW HAEMOPHILUS INFLUENZAE TYPU b

1. Szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b wykonywane są u dzieci z rodzin wielodzietnych w 1 i 2 roku życia, gdzie za rodzinę wielodzietną, w rozumieniu art. 74 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku, o pomocy społecznej (Dz. U. 04 poz. 5 93 z późn. zm.), uważa się rodzinę posiadającą nie mniej niż troje dzieci. Obowiązkowe szczepienia p/Hib dotyczą wyłącznie trzeciego i kolejnego dziecka w rodzinie wielodzietnej. Dodatkowo szczepienia przeciwko Hib w 1 i 2 roku życia są wykonywane u dzieci w domach dziecka.
2. Szczepienia przeciwko Haemophilus influenzae typu b, wykonywane są według zaleceń producenta, zależnie od wieku szczepionych. Pierwsza dawka szczepionki powinna być podana **w 2 miesiącu życia**, jednocześnie z DTP i WZW typu B, a dalsze **jednocześnie z kolejnymi dawkami szczepionki DTP**. Pełen cykl szczepień powinien składać się z 3 dawek szczepienia pierwotnego, podawanych trzykrotnie w 1 roku życia oraz 1 dawki uzupełniającej podanej w 2 roku życia dziecka, **o ile producent nie zaleca innego schematu uodpornienia**.
3. Dzieciom szczepionym od 6 do 12 miesiąca życia powinny być podane 2 dawki szczepionki, w cyklu szczepień pierwotnych oraz 1 dawka uzupełniająca, po roku od podania 2 dawki.
4. Dzieciom powyżej 1 roku życia powinna być podana 1 dawka szczepionki.

G. ORGANIZACJA SZCZEPIEŃ

1. Obowiązkowe szczepienia ochronne preparatami zakupionymi ze środków budżetu państwa wykonują **wyłącznie ŚWIADCZENIODAWCY** w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie podstawowej opieki zdrowotnej lub innego zakresu świadczeń (np. z zakresu medycyny szkolnej), o ile tak przewiduje zawarta umowa.
2. Dzieci rozpoczynające naukę w szkole powinny być szczepione na jesieni. Jest to uzasadnione następującymi względami:
 - Szczepienia takie chronią dzieci w nowym środowisku przed zakażeniami kontaktowymi,
 - Dopiero na jesieni większość dzieci urodzonych w danym roku osiąga wiek wskazany w programie szczepień ochronnych,
 - zwykle wyprzedza sezonową zwyżkę zachorowań (styczeń - maj następnego roku kalendarzowego).Jeżeli duża koncentracja szczepień utrudnia ich wykonanie, albo przemawiają za tym ważne względy organizacyjne, część szczepień (zwłaszcza dzieci kończących szkoły podstawowe lub ponadpodstawowe) można przeprowadzić w I połowie roku kalendarzowego. Wówczas należy szczepić wcześniej (przed wakacjami) dzieci kończące określony wiek w danym roku kalendarzowym - tzn. **dopuszcza się wcześniejsze o około pół roku szczepione dzieci w wieku szkolnym**, a nie przekładanie ich na kolejny rok kalendarzowy.

3. Określony w części IA PSO wiek dziecka należy rozumieć jak w przykładzie: *dziecko, które ukończyło 3 lata jest w czwartym roku życia*.

Szczepienia określone w części I i II są szczepieniami zleconymi przez Ministra Zdrowia do wykonania Narodowemu Funduszowi Zdrowia w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135, późn. zm).

H. SZCZEPIENIA PRACOWNICZE

Z wyjątkiem szczepień przeciw WZW typu B pracowników wykonujących zawód medyczny, które to szczepienia jako obowiązkowe są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia, szczepienia ochronne wykonywane pracownikom zatrudnionym lub podejmującym pracę na stanowiskach, których wykaz podany jest w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 28 listopada

2005 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy oraz szczepień ochronnych wskazanych do wykonania przez pracowników podejmujących pracę lub zatrudnionych na tych stanowiskach (Dz. U. Nr 250, poz. 2113) są szczepieniami finansowanymi w całości przez pracodawców.

I. SZCZEPIENIA PRZECIW WŚCIEKLIŹNIE (POEKSPOZYCYJNE)

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania wściekliznie u osób mających kontakt ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o zachorowanie na wściekliznę. Przedstawiono również zasady immunoprofilaktyki czynno-biernej

Rodzaj kontaktu ze zwierzęciem	Stan zdrowia zwierzęcia		Zapobieganie
	w chwili narażenia	podczas obserwacji weterynaryjnej 15-dniowa obserwacja weterynaryjna może być stosowana wyłącznie w odniesieniu do zwierząt takich jak pies i kot.	
Brak ran lub kontakt pośredni	-	-	nie wymaga
Oślinienie zdrowej skóry	-	-	nie wymaga
Oślinienie uszkodzonej skóry, lekkie pogryzienia i zadrapania	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	Rozpoczęcie podawania szczepionki z chwilą zaobserwowania objawów wścieklizny u zwierzęcia
	zwierzę podejrzan o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki – przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekłe, dzikie, nieznane, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki
Głębokie pogryzienia, zadrapania, oślinienie błon śluzowych	zwierzę zdrowe	objawy wścieklizny	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)
	zwierzę podejrzan o wściekliznę	zwierzę zdrowe (niepotwierdzone objawy)	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy) – można przerwać gdy zwierzę zdrowe
	zwierzę wściekłe, dzikie, nieznane, nie badane	-	natychmiastowe rozpoczęcie podawania szczepionki + swoistej immunoglobuliny (lub surowicy)

Swoiste zapobieganie czynne:

rozpoczęcie szczepienia wg skróconego (tj. poekspozycyjnego) schematu szczepień zgodnie z zaleceniami producenta szczepionki – schemat podawania kolejnych dawek - w 0; 3; 7; 14; 30 dobie.

Swoiste zapobieganie czynno-bierne:

jak wyżej

+

jednocześnie z pierwszą dawką szczepionki podaje się

swoistą immunoglobulinę ludzką - 20 j/m/kg mc Immunoglobulinę można podać do 7 dnia od czasu podania 1 dawki szczepionki.

Kwalifikacje do szczepienia przeciwko wściekliznie przeprowadza specjalistyczna Poradnia Chorób Zakaźnych.

Uwaga:

Rozpoczęcie postępowania poekspozycyjnego można odłożyć do czasu potwierdzenia wścieklizny u zwierzęcia, o ile zwierzę, które narażo człowieka nie wykazywało objawów choroby podczas ekspozycji i jest możliwa jego 15-dniowa obserwacja weterynaryjna – **dotyczy wyłącznie psa i kota.**

Jeżeli została narażona osoba uprzednio szczepiona przeciwko wściekliznie podaje się tylko dwie dawki przypominające szczepionki wg schematu szczepienia w 0; 3 dobie. Nie należy wówczas podawać swoistej immunoglobuliny (lub surowicy).

J. SZCZEPIENIA PRZECIW TĘŻCOWI U OSÓB ZRANIONYCH

Wytyczne dotyczące swoistego zapobiegania tężcowi u zranionych osób.

Historia szczepień pacjenta	Ryzyko wystąpienia tężca	
	Niskie	Wysokie
nie szczepieni lub niekompletnie szczepieni lub historia szczepień niepewna	szczepionka Td lub T następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc	szczepionka Td lub T + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.) następnie kontynuować kolejne dawki szczepienia podstawowego wg schematu 0; 1; 6 miesiąc
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka więcej niż 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka + antytoksyna (LIT - swoista immunoglobulina 250/500 j.m. lub KAT - surowica przeciw tężcowa 3000 j.m.)
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka 5 – 10 lat temu	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka	szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka
szczepienie podstawowe lub przypominające – ostatnia dawka mniej niż 5 lat temu	nie wymaga	nie wymaga <i>ew. gdy szczególnie wysokie ryzyko rozważyć</i> szczepionka Td lub T – 1 przypominająca dawka